

INFO - SCOOP

Van de redactie

Tint

In deze Info-Scoop een update van de gebeurtenissen in het voormalige Joegoslavië over de periode 13 september t/m 26 september. Ook een overzicht van de gebeurtenissen in Rwanda, Burundi en Zaïre over dezelfde periode. Tot slot van dit nummer leest u het vervolg op het artikel over de omstreden stof "Red Mercury". Met deze stof zou het mogelijk zijn om kleinere kernbommen te vervaardigen en dat zou een directe bedreiging vormen voor het non-proliferatie verdrag.

GEBEURTENISSEN IN HET VOORMALIG JOEGOSLAVIË

van 13 september t/m 26 september 1994

-EEN OVERZICHT-

101 MIDCie
sectie Joegoslavië

Vdg

INLEIDING

In deze samenvatting wordt de situatie van 13 september 1994 tot 26 september 1994 behandeld onderverdeeld in:

- Republieken van het voormalig Joegoslavië
- Bosnië-Hercegowina:
  - *politieke aspecten
  - *militaire aspecten
  - *VN en EU
- Balkan

REPUBLIEKEN van het voormalig Joegoslavië

KROATIË

De paus verkondigde bij zijn bezoek aan

Kroatië een boodschap van vrede en vergiffenis. Hij richtte zich niet in het bijzonder tot de Kroatische staat of natie. Hij riep op om godsdienst niet als een alibi voor geweld te gebruiken. De paus verwierp nationalistische intolerantie, wraak en haat. Een controversieel punt was het bezoek van de paus aan het graf van de kardinaal Alojzije Stepinac, die een dubieuze rol heeft gespeeld ten tijde van de fascistische Kroatische staat in de Tweede Wereldoorlog.

Op 13 september hebben de Kroatische en de Bosnische presidenten, Franjo Tudjman en Alija Izetbegovic, in Zagreb besprekingen gevoerd over de Moslim-Kroatische Federatie (zie Bosnië-Hercegowina Politiek).

Op 21 september zou het Kroatisch parlement zich uitspreken over verlenging van het mandaat voor UNPROFOR in de Krajina. De belangrijkste partijen zouden Tudjman steunen in het verlengen van het mandaat.

UNPA's/SERVISCHE KRAJINA

In het Westelijk deel van de UNPA-Noord nabij Velika Kladusa hebben de Krajina

Serviërs hun troepenmacht versterkt. Dit is mogelijk het gevolg van de besprekingen tussen de presidenten Tudjman en Izetbegovic over de Moslim-Kroatische Federatie (zie Bosnië-Herzegovina politiek).

De Krajina Serviërs hadden eerder een mobilisatie aangekondigd in de Krajina in verband met mogelijke Kroatische acties bij de afloop van het VN-mandaat in de United Nations Protected Area's (UNPA's).

SLOVENIË

NTR

SERVIË

Op 14 september ging president Slobodan Milosevic akkoord met de komst van tussen de 60 en 130 VN-waarnemers bij de Servisch-Bosnische grens. De waarnemers mogen zelf geen voertuigen aanhouden en doorzoeken, maar zullen samenwerken met de Servische en Montenegrijnse douane. De grensposten tussen Klein-Joegoslavië en Bosnië zullen gesloten zijn tussen 19.00 en 6.00 uur, op twee grensposten na, waarlangs humanitaire goederen zullen worden vervoerd.

Om de oppositie geen wind in de zeilen te geven, zou het volgens Milosevic moeten gaan om "vertegenwoordigers van humanitaire organisaties in het kader van de Joegoslavische conferentie", die bekend zijn om hun vriendschappelijke houding. Formeel worden de waarnemers "leden van de missie van de internationale ex-Joegoslavië Conferentie in Servië en Montenegro" genoemd.

Klein-Joegoslavië doet dus alsof de komst van de waarnemers niets te maken heeft met de blokkade. In de Servische media wordt melding gemaakt van een 'humanitaire burgergroep' die er op toe komt zien dat de humanitaire hulp aan de Bosnische Serviërs wel goed terecht komt. De blokkade treft namelijk niet de levering van humanitaire goederen.

De oppositie heeft moeite met het embargo van de Bosnische Serviërs en verwierp de komst van waarnemers. Een groep van 67 vooraanstaande intellectuelen, waaronder een oppositie-leider Djindjic, heeft een open brief geschreven waarin de Bosnië politiek van president Milosevic wordt veroordeeld.

Het Klein-Joegoslavische leger zou bijna bankroet zijn. Het leger heeft publiekelijk, bij monde van militaire commentator Miroslav

Lazanski, gevraagd om meer geld. Officieren verlaten het leger, omdat andere beroepen meer verdienen. Vliegtuigen zouden neerstorten, omdat er geen geld is voor onderhoud.

VOJVODINA

NTR

KOSOVO

Volgens een rapport van Amnesty International dat op 19 september is verschenen is sprake van een gevaarlijke escalatie van schendingen van de rechten van de mens in Kosovo. Duizenden etnische Albanen zijn slachtoffer of getuige van schendingen van de rechten van de mens geworden. De spanningen zijn hoog opgelopen sinds de leden van de Servische politie steeds vaker geweld gebruiken.

Albanen worden systematisch geweerd uit de overheidsdienst en hun scholen zijn al geruime tijd gesloten. De Albanen, die meer dan 90% van de bevolking uitmaken, erkennen de Servische autoriteiten niet. De belangrijkste Albanese partij, de Democratische Liga van Kosovo (LDK), streeft naar vreedzame afscheiding van Klein-Joegoslavië.

MONTENEGRO

NTR

MACEDONIË (FYROM)

De EU zou bereid zijn om 23 mln ECU te geven aan de FYROM als humanitaire hulp. Macedonië zou de hulp liever in de vorm van olie-leveranties ontvangen om een brandstofcrisis te voorkomen.

Noorwegen zal een Quick Reaction Coy van 120 man naar Macedonië sturen.

Klein-Joegoslavië ontkent het grens-incident met Macedonië, waarvan in de vorige infoscoop verslag werd gedaan.

BOSNIË-HERZEGOVINA POLITIEK

Op 13 september hebben Tudjman en Izetbegovic in Zagreb besprekingen gevoerd over de Moslim-Kroatische Federatie.

Izetbegovic had eerder geklaagd over de mate van samenwerking in Bosnië. De volgende onderwerpen zijn besproken:

- de vorming van een gezamenlijk militair opperbevel;
- de samenvoeging van de legers van de moslims en de Bosnische Kroaten;
- de vorming van gemeentelijke bestuursorganen; en
- samenwerking tussen bedrijven en douanekwesties (zie ook Bosnië-Herzegovina politiek).

De presidenten bereikten een akkoord over de vorming van een gezamenlijk leger, het samen besturen van kantons en gemeenten en het openen van een belangrijke transportweg. Tudjman sprak van een grote stap vooruit. De strategische belangen bij de samenwerking werden benadrukt.

In het akkoord van Washington waarmee de Moslim-Kroatische Federatie werd opgericht, was voorzien in de vorming van een verenigd militair commando, de terugkeer van vluchtelingen en samenwerking met betrekking tot economische problemen. Daar is echter weinig van gekomen.

De komst van vluchtelingen uit het noorden van Bosnië zet de Moslim-Kroatische samenwerking in Centraal-Bosnië onder druk en ook in Mostar zijn er spanningen tussen beide groepen (zie Noord-Bosnië en Zuid-Bosnie). Om machtspolitieke en financiële redenen zijn Kroatische en moslim extremisten tegen de Federatie.

VN-functionarissen waren bang dat de Federatie uiteen zou vallen als er niet snel iets gebeurde. "I would only give it a 60-40 chance of working and once the fighting starts in one place it will spread everywhere", aldus een VN-functionaris. Bij het uiteenvallen van de Federatie zou de aanwezigheid van VN-troepen in Bosnië bedreigd worden.

De Bosnische Serviërs hebben de afgelopen twee weken vooral dreigementen geuit in reactie op de politieke ontwikkelingen in de Verenigde Naties en Klein-Joegoslavië en verder hun afwijzende standpunten ten opzichte van de vredesplannen van de Contact-groep herhaald.

De voorzitter van het Bosnisch-Servisch Parlement in Pale, Momcilo Krajisnik, reageerde boos op het akkoord om waarnemers naar de grens van Servië met Bosnië te sturen. Hij noemde het een "verschrikkelijke fout" die de eenheid van de Serviërs zal aantasten en zal terugslaan op de leiders van Klein-Joegoslavië. De Bosnisch Servische president, Radovan Karadzic, heeft zelfs gedreigd met het beschieten van de VN-waarnemers bij de grens tussen Servië en Bosnië.

De Bosnische Serviërs blijven volgens Krajisnik bij hun weigering het vredesplan te accepteren, zelfs al heft de internationale gemeenschap het wapenembargo op: "We kunnen die kaart niet accepteren. De internationale gemeenschap moet dat accepteren of op onze nederlaag wachten".

De Bosnische Serviërs zijn niet van plan veroverde gebieden op te geven voor er een definitieve oplossing is bereikt. Zij bepleiten directe onderhandelingen tussen de strijdende partijen. Zij beschouwen de datum 15 oktober als deadline voor het accepteren van het vredesplan en zien zich voor die tijd dus niet genoodzaakt om hun houding te veranderen. De Verenigde Staten heeft die datum genoemd in het kader van het opheffen van het wapenembargo.

Op 19 september dreigde Karadzic in een brief aan de secretaris-generaal van de VN, Boutros-Ghali, om alle contacten met de VN te verbreken als de Veiligheidsraad besluit tot nieuwe sancties. Dit was een reactie op de resolutie die de Contact-groep heeft ingediend bij de veiligheidsraad om de reis- en financiële mogelijkheden van de Bosnische Serviërs te beperken (zie: VN/EU).

BOSNIË-HERZEGOVINA MILITAIR

In de afgelopen twee weken is met name gevochten in de Bihac-pocket en in Centraal-Bosnië rondom Sarajevo en Konjic. Verder bleef het onrustig op de bekende plaatsen en met name in Noord-Bosnië is veel activiteit waarneembaar. Het toekomstig verloop van de oorlog is in sterke mate afhankelijk van het

voortduren van de Moslim-Kroatische Federatie en het al dan niet opheffen van het wapenembargo door de Verenigde Staten (zie Bosnië-Herzegovina Politiek en VN/EU).

In het algemeen wordt verwacht dat er voor de winter nog enige offensieven zullen worden ingezet om zoveel mogelijk gebiedswinst te boeken. Het voortduren van de oorlog ligt niet alleen aan de Serviërs, maar ook aan de moslims. In de omgeving van Izetbegovic en bij de moslim-legerleiding leeft sinds de militaire successen in de Bihac-pocket tegen Fikret Abdic de opvatting dat het mogelijk is om met militaire middelen een gunstige oplossing te forceren.

BIHAC-POCKET

In de afgelopen weken is gevochten door moslims en Bosnische en Kroatische Serviërs bij het Grabez-plateau, Otoka, en het noorden van de enclave.

De zware artilleriebeschietingen van de stad Bihac werden door de Bosnische Serviërs gestaakt nadat de VN-bevelhebber in Bosnië, generaal sir Michael Rose, met luchtaanvallen had bedreigd. Er waren op dat moment 371 granaten afgevuurd in het noorden van de enclave en meer dan 200 op de stad Bihac. De VN bestuderen de mogelijkheid om een "totale uitsluitingszone" rond Bihac te maken waarbinnen de strijdende partijen geen zware wapens mogen hebben.

De Serviërs hervatten hun beschietingen wel in de rest van de enclave Bihac. Op 14 september werden meer dan 900 artillerie en mortiergranaten op Otoka afgevuurd. De BiH ging over tot evacuatie van burgers uit Otoka. De moslims hadden volgens de VN echter geen gebied prijsgegeven.

De moslims lanceerden op hun beurt aanvallen op het Grabez-plateau nabij de stad Bihac. Na zware gevechten dreven de moslims in het noorden de Krajina Serviërs terug. In de regio Bosanska Bojna werd sporadisch geschoten.

In een verklaring vanuit de Bosnische ambassade in Zagreb stelde de Bosnische regering dat de VN niet in staat is een einde te maken aan de Servische offensieven in de Bihac-pocket, waarbij burgerdoelen met fragmentatiegranaten zouden zijn beschoten. Deze offensieven werden volgens de moslims ondersteund door Klein-Joegoslavië. De

commandant van UNPROFOR, Generaal Bertrand de Lapresle, zei echter dat de Servische offensieven geen NAVO-luchtaanvallen vereisen, omdat de bugerbevolking niet dusdanig bedreigd is. Het zou opgelost kunnen worden door middel van onderhandelingen.

Op verzoek van de VN breidt de NAVO zijn luchtsteun (Close Air Support) uit naar door Serviërs bezette gebieden in Kroatië (zie ook VN/EU). Dat betekent een extra bescherming voor de Franse VN-troepen aldaar. Volgende week wordt Frebat II afgelost door VN-troepen uit Bangladesh. Het risico bestaat dat de Serviërs de Bengaalse VN-troepen van partijdigheid betichten op grond van hun religie.

NOORD-BOSNIË-HERZEGOVINA

In het gebied in en rondom de Posavina-corridor is gevochten door eenheden van de BiH, de VRS en het Bosnisch Kroatisch leger (de HVO). De moslims en de Bosnische Kroaten werken samen om de corridor te sluiten. Servische stellingen rondom de stad Brcko werden beschoten door zowel BiH als HVO-eenheden.

De moslims claimden een T-55 tank en drie zware mortieren buit te hebben gemaakt.

Bij de SAPNA-duim werden circa tweehonderd helikopter-vluchten waargenomen in strijd met het vliegverbod boven Bosnië. Waarschijnlijk gaat het om versterkingen voor de Bosnisch-Servische eenheden rondom de SAPNA-duim. Volgens de VN is een deel van de helikopters mogelijkerwijs afkomstig uit Klein-Joegoslavië, aangezien de Bosnische Serviërs niet over zoveel helikopters beschikken.

De etnische zuiveringen in Noord-Bosnië houden aan ondanks Servische beloftes over de stopzetting. Op 18 september werden 1300 moslims uit Janja verdreven en de frontlijn overgezet. Daags hiervoor waren reeds 700 moslims uit het gebied rond Banja Luka verdreven. Sinds medio juli zijn tussen de zeven en negenduizend moslims uit het noorden van Bosnië verdreven.

Als dit tempo wordt aangehouden zijn binnen twee maanden in totaal 30.000 moslims verdreven.

De verdrijvingen worden geïnterpreteerd als deel van een Bosnisch-Servische strategie om de Moslim-Kroatische Federatie onder druk te

zetten. De grote groepen moslims die twee jaar geleden door de Bosnische Serviërs werden verdreven uit het oosten en westen naar Centraal-Bosnië, vormden een van de belangrijkste factoren die bijdroegen aan de verstoring van de relaties tussen de Moslims en de Kroaten. Veel moslim-vluchtelingen in de regio Tuzla verblijven nu in achtergelaten huizen van Kroatische vluchtelingen, waardoor deze niet terug kunnen keren. In totaal verblijven 2,75 mln vluchtelingen in BiH-gebied. De 50.000 moslims die nog in de regio Banja Luka verblijven leven in erbarmelijke omstandigheden. Ze hebben al meer dan drie maanden geen humanitaire hulp ontvangen; ze mogen van de Bosnisch-Servische autoriteiten niet werken en zijn regelmatig het slachtoffer van pogroms.

SAFE AREAS OOST-BOSNIË-HERCEGOVINA

GORAZDE:

Zie VN-incidenten

ZEPA:

NTR

SREBRENICA:

Door een tekort aan brandstof werd Dutchbat gehinderd in het uitvoeren van zijn taken en moest worden gestart met een brandstof-besparend programma. Dit programma omvat de volgende onderdelen:

- alleen op toegestane tijden draaien de aggregaten; (waardoor er geen wasmachines gebruikt kunnen worden en er geen warm water is);
- het gebruik van elektrisch licht wordt tot een minimum beperkt en er worden zo veel mogelijk kaarsen gebruikt;
- er worden geen reparaties aan wegen meer uitgevoerd;
- patrouilles worden te voet uitgevoerd;
- alleen de meest essentiële ritten zijn nog toegestaan;
- de humanitaire hulp wordt beperkt; en
- het wintergereed maken van de basis wordt gestaakt.

Op 21 september kreeg een konvooi met circa veertig ton diesel (KL III) van de Bosnische Serviërs echter toestemming om naar Srebrenica te gaan. De dag er op kreeg een konvooi met voedsel toestemming om van Busovaca naar

Srebrenica te rijden.

Er werd de afgelopen weken een toename van militaire activiteit (Cease Fire Violations) geconstateerd in de enclave. Dit heeft ongetwijfeld te maken met het feit dat patrouilles te voet moesten worden uitgevoerd.

CENTRAAL-BOSNIË-HERCEGOVINA

In de omgeving Vares-Olovo en de Brguljevinger bleef het rommelen. De BiH en de VRS gaven periodiek over en weer artillerie- en mortiervuur af. Rondom de route Duck van Ribnica naar Zavidovici en bij Donji, Vakuf en Bugojno was het ook onrustig.

Op 18 september werden de zwaarste gevechten sinds maanden gevoerd in Sarajevo. Er vielen twee doden en achttien gewonden. De BiH lanceerde een aanval ondersteund door tussen de 350 en 400 82 mm mortiergranaten op Servische stellingen in de buitenwijk Vogosca. De Bosnische Serviërs haalden daarop 120 mm mortieren uit een Weapons Collection Point in Poljine, nadat ze de Franse VN-soldaten hadden vastgezet in hun commandopost (zie VN-incidenten) en vuurden 12 granaten af. Vele sluipschutters namen hun plaatsen weer in. De gevechten vielen samen met een Servische blokkade: sinds 15 september is er geen elektriciteit en water meer in Sarajevo. De gasvoorziening naar Sarajevo stond ook stil. Karadzic had eerder bedreigd met het afsluiten van moslim-enclaves als Servië niet gedwongen zou worden om zijn embargo tegen de Bosnische Serviërs op te heffen. Op 25 september werd de electriciteitsvoorziening naar Sarajevo weer hervat.

De VN-bevelhebber Rose bedreigde beide partijen met NAVO-luchtaanvallen, omdat binnen de 20 km zone rondom Sarajevo met zware wapens werd geschoten. Rose heeft uitdrukkelijk ook de moslims, die de Servische beschieting hadden geprovoceerd, bedreigd. "Het is onbegrijpelijk dat wie dan ook de burgerbevolking van Sarajevo in gevaar durft te brengen uit tactische of politieke beweegredenen", aldus een emotionele Rose. Beide partijen werden uitgenodigd voor een onderhoud op het vliegveld van Sarajevo op 19 september.

Izetbegovic en Rasim Delic beloofden om de aanvallen tegen de Bosnische Serviërs te staken in het onderhoud met Rose. De moslims zijn

ook akkoord gegaan met een observatiepost op de plek waar ze de aanval startten.

UNPROFOR verklaarde op 19 september luchtaanvallen te zullen laten uitvoeren als de zware wapens niet voor 21 september om 24.00 uur weg zouden zijn gehaald uit de veiligheidszone rond Sarajevo. De meeste zware wapens werden daarop door de Serviërs terug getrokken.

Na een reeks van beschietingen van VN-personeel door Bosnische Serviërs in Sarajevo besloot Rose om een NAVO-luchtaanval uit te laten voeren op Servische stellingen. Een T-55 tank die zich in de 20 km zone rondom Sarajevo bevond werd vernietigd (zie Ernstige VN-incidenten).

ZUID-BOSNIË-HERCEGOVINA

In Mostar hebben leden van de Bosnisch-Kroatische milizie met een RPG-7 anti-tankraket de kamer van de EU-burgermeester Hans Koschnick in het hoofdkwartier van de Europese Unie vernield. De aanslag was waarschijnlijk een reactie op het opheffen van een blokkade van de Kroatische milizie.

Vijf leden van de Bosnisch-Kroatische militaire politie werden gearresteerd in verband met de aanslag op Koschnick. Volgens de Bosnische Kroaten ging het om vijf gedemobiliseerde, dronken leden van de militaire politie. Als gevolg van de aanslag werd ook de politiechef van het Bosnisch-Kroatische deel van Mostar ontslagen wegens nalatigheid.

Minister van buitenlandse zaken, Hans van Mierlo, spoorde naar aanleiding van de aanslag de lidstaten van de Europese Unie aan om hun bijdrage te leveren aan de WEU-politiemacht die het bestuur in Mostar zal bijstaan. Er zijn 180 politiemannen nodig. Italië, Duitsland en Nederland hebben al toezeggingen gedaan (zie ook Nederlandse VN-militairen).

De spanningen tussen moslims en Kroaten zijn hoog opgelopen in Mostar. De Kroatische hardline nationalistische zijn tegen de Moslim-Kroatische Federatie en laten zich gelden nu de meeste voorstanders van een federatie naar Sarajevo zijn vertrokken. Verder draagt de terugkeer van moslim-vluchtelingen naar Mostar bij aan de spanningen.

De stad wordt periodiek beschoten door de

Bosnische Serviërs. Op 21 september moest Mostar de zwaarste beschietingen sinds maanden verduren. Meer dan 146 mortiergranaten werden afgevuurd, volgens een woordvoerder van de EU, waarbij een wapendepot van de moslims het doelwit zou zijn. De beschietingen worden geïnterpreteerd als een Bosnisch Servische vergelding voor de moslim-aanvallen bij Konjic.

De afgelopen twee weken heeft de BiH offensieven gelanceerd tegen Servische stellingen bij Konjic. De VRS heeft de stad Konjic beschoten. De strategisch belangrijke en door de Serviërs bedreigde bevoorradingsweg vanaf de Adriatische kust naar Sarajevo loopt namelijk langs Konjic. De BiH claimde de plaatsen Lisina en Ljubina te hebben ingenomen.

VERENIGDE NATIES/EUROPESE UNIE

VERENIGDE NATIES/ EUROPESE UNIE

In de internationale politieke organisaties die zich met het voormalige Joegoslavië bezig houden heeft de discussie over de volgende drie punten centraal gestaan:

- 1) het Amerikans voornemen om het wapenembargo tegen de moslims op te heffen;
- 2) het sturen van een groep internationale waarnemers naar de grens tussen Klein-Joegoslavië en Bosnië; en
- 3) twee resoluties betreffende versoepeling van de sancties tegen Klein-Joegoslavië en verzwarend van de sancties tegen de Bosnische Serviërs die door de Contact-groep aan de Veiligheidsraad zijn voorgelegd.

Indien de Bosnische Serviërs op 15 oktober nog niet akkoord zijn gegaan met het vredesplan van de Contact-groep, wil de Verenigde Staten een resolutie bij de Veiligheidsraad indienen om het wapenembargo tegen de moslims op te heffen. Als dat op de korte termijn geen resultaten oplevert zal de VS het embargo op 15

november unilateraal opheffen. De VS zou de Bosniërs dan willen bewapenen en eventueel voorzien van luchtsteun. Het Amerikaans Congres is de drijvende kracht achter dit beleid geweest. De Senaat keurde een resolutie waarin het opheffen werd voorgesteld op 14 september goed met 80 tegen 18 stemmen. Het feit dat het wapenembargo met name de moslims heeft benadeeld en men van mening is dat de laatsten het recht hebben om zichzelf te verdedigen, zijn de redenen voor dit beleid. De Organisatie van Islamitische Staten binnen de VN steunt dit beleid.

De Westeuropese leden van de Contact-groep en Rusland zijn tegen het opheffen van het wapenembargo. De Russische minister van buitenlandse zaken, Andrej Kozyrev, zei dat het opheffen van het embargo katastrofale gevolgen zou hebben. De Europese ministers van buitenlandse zaken bijeen in Usedom (Duitsland) waren verontrust over de Amerikaanse voornemens. Het Verenigd Koninkrijk (VK) leidt het Europees verzet en betoogt dat het opheffen van het embargo de VN-troepen in gevaar zal brengen: "lift [the embargo] and stay is the same as lift and pray. It is not an option". Het VK en Frankrijk zullen in dat geval hun troepen terug trekken uit Bosnië. Nederland heeft gezegd dat het zijn troepen zal terugtrekken als het VK dat doet (zie Nederlandse VN-militairen) en ook Denemarken heeft een vergelijk-bare aankondiging gedaan. Volgens de secretaris-generaal van de VN, Boutros Ghali, zijn de plannen voor snelle evacuatie van de UNPROFOR-troepen uit Bosnië als het embargo wordt opgeheven klaar.

Het opheffen van het embargo zou volgens de Britse minister van defensie, Malcolm Rifkind, ook de Serviërs weer verenigen en tot een vijandige houding van Rusland leiden. Vanwege de belangen die op spel staan is het VK bereid het op een breuk met de VS in de Veiligheidsraad te laten komen.

De gevolgen van het opheffen van het embargo voor de door de Bosnische Serviërs bedreigde moslim-enclaves en het onvermogen van de BiH om op korte termijn gebruik te kunnen maken van het opheffen zijn ook naar voren gebracht als tegenargumenten. De EU-commissaris voor buitenlandse betrekkingen, Hans van den Broek, noemde het opheffen van het embargo in een rede bedoeld om het Amerikaans Congres op andere gedachte te brengen "rather a kiss of death than of hope". Ondanks alle druk wordt

het onwaarschijnlijk geacht dat de Amerikanen hun opstelling zullen veranderen. President Clinton en het Congres hebben zich al te duidelijk gecommitteerd aan het opheffen van het wapenembargo tegen de moslims. Het plan zal vermoedelijk stuiten op een Russisch veto in de Veiligheidsraad.

De Contact-groep had de afgelopen weken geëist dat de Servische blokkade gecontroleerd zou worden door waarnemers voordat de sancties tegen Klein-Joegoslavië zouden worden opgeheven. Rusland maakte zich sterk voor een snelle opheffing van de sancties en waarschuwde voor "ongerechtafdigde vertraging". De Europese ministers van buitenlandse zaken hadden al eerder besloten dat er eerst 135 waarnemers naar de grens moesten worden gestuurd voordat de sancties opgeheven zouden worden.

In de Contact-groep werd men het op 13 september eens over het sturen van een delegatie van 270 internationale waarnemers onder leiding van de Zweedse generaal Bo Pellnas naar de grens tussen Klein-Joegoslavië en Bosnië, nadat Milosevic akkoord was gegaan met de komst van tussen de 60 en 130 waarnemers. Dit werd aangekondigd door Lord David Owen.

In totaal zullen er 130 waarnemers naar Klein-Joegoslavië gaan. Het is de bedoeling dat 65 teams van circa twee waarnemers ingezet worden voornamelijk op de bruggen over de grensrivier de Drina en het berggebied tussen Montenegro en Bosnië. Op het moment zijn er reeds 52 waarnemers gearriveerd. Finland had 15 waarnemers toegezegd en ook Nederland heeft waarnemers toegezegd. Nederland was verzocht circa acht waarnemers te sturen. De waarnemers zouden volgende week al verslag moeten uitbrengen over de effectiviteit van de blokkade.

Er is enige twijfel ontstaan over de effectiviteit van de waarnemersmissie om verschillende redenen. De waarnemers mogen de voertuigen die de grens over gaan niet zelf controleren, maar dienen samen te werken met de politie en douane van Klein-Joegoslavië. Voor hun vervoer zijn de waarnemers geheel afhankelijk van de autoriteiten. De waarnemers hebben nog geen hoofdkwartier in Klein-Joegoslavië, maar slechts een tijdelijk onderkomen bij de Noorse ambassade. Om de grens grondig te controleren zouden bovendien minimaal tweehonderd en eigenlijk vierhonderd waarnemers nodig zijn.

Op 16 september heeft de Franse VN-ambassadeur, Jean-Bernard Mérimée, namens de Contact-groep twee resoluties ingediend bij de Veiligheidsraad. Beide resoluties zijn op 23 september aangenomen.

De eerste resolutie betreft een verzwaring van de sancties tegen de Bosnische Serviërs. Alle politieke contacten met de Bosnische Serviërs werden verboden. De reismogelijkheden voor hun leiders zijn beperkt en de financiële tegoeden in het buitenland zijn bevroren.

De tweede resolutie voorziet in de versoepeling van de sancties tegen Klein-Joegoslavië voor een begin-periode van honderd dagen als de waarnemersmissie bij de grens met Bosnië een gunstig rapport produceert. De sancties die dan worden opgeheven worden zijn het verbod op internationaal vliegverkeer naar Servische luchthavens, de sportboycot en het verbod op culturele contacten. De sancties worden echter na vijf werkdagen automatisch weer van kracht indien de waarnemers zouden melden dat de blokkade ineffectief is.

China onthield zich van stemming bij de resolutie over de Bosnische Serviërs. Pakistan en Nigeria onthielden zich van stemming bij de resolutie over de versoepeling van de sancties tegen Klein-Joegoslavië. De lidstaten van de Organisatie van Islamitische Staten waren tegen de versoepeling en probeerden de behandeling van de resoluties uit te stellen. De VS besloot na enige twijfel toch de Contact-groep te steunen, al hield de Amerikaanse ambassadrice, Madeleine Albright, een vooraf niet aangekondigd pleidooi voor het opheffen van het wapenembargo.

VN-INCIDENTEN

Op 13 september stortte een Brits VN-voertuig in een ravijn bij Gorazde. Er vielen drie doden en vijf gewonden als gevolg van het verkeersongeluk.

Op 16 september werd een Britse VN-militair in de moslim-enclave Gorazde gewond, toen de Bosnische Serviërs circa honderd kogels op zijn voertuig afschoten. Britse VN-militairen in Gorazde werden dezelfde dag nogmaals aangevallen door de Bosnische Serviërs. Niemand werd verwond.

Op 19 september hebben Bosnische Serviërs nabij Sarajevo een peloton Franse VN-militairen (20-30) door middel van mijnen vastgezet in een

wapenopslagplaats in de voorstad Poljina. De Fransen werden 's middags vrijgelaten.

Naderhand bleek dat dezelfde Franse VN-militairen op 6 en 7 september een Bosnisch-Servische luchtdoelgeschut-stelling, waarmee burgerdoelen in de moslimwijk Butmir werden beschoten, hadden uitgeschakeld.

Op 19 september overleed een Deense VN-militair en werd een Poolse VN-militair zwaar gewond als gevolg van een mijnincident bij Karlovac.

Sinds de start van operatie 'Deny Flight' in april zijn meer dan 1500 overtredingen van het vliegverbod boven Bosnië geconstateerd.

NEDERLANDSE VN-MILITAIRES

Op een vergadering van de ministers van buitenlandse zaken van de Europese Unie op 13 september heeft Hans van Mierlo gezegd dat ook Nederland zijn troepen uit Bosnië zal terugtrekken als het Verenigd Koninkrijk dat doet. Van Mierlo meldde tevens dat Nederland voornemens is waarnemers te sturen naar de grens tussen Servië en Bosnië.

Vier Nederlandse helicopters in Bosnië komen binnenkort naar Nederland terug met 27 militairen. De eenheid kreeg van de Bosnische Serviërs geen toestemming om boven Srebrenica te opereren.

Nadat eerder alle verplaatsingen door Dutchbat in de regio Simin Han waren verboden door de moslims, werden op 16 september alle freedom of movement-beperkingen voor Dutchbat weer opgeheven. Sinds 17 september worden weer patrouilles uitgevoerd. Alle andere verplaatsingen moeten 24 uur van tevoren worden aangemeld.

Een Nederlands voertuig met twee inzittenden rolde op 18 september circa 100 meter naar beaeden. Een Nederlandse VN-militair uit Emmen is als gevolg daarvan ernstig gewond geraakt en via Tuzla naar Soesterberg overgebracht.

Het Nederlands-Belgisch transportbataljon in Bosnië heeft de 'magische grens' van 100.000 ton vervoerde goederen overschreden. Minister van defensie, Joris Voorhoeve, heeft hen daarmee gefeliciteerd.

Op 20 september vertrokken 11 marechaussee's naar Mostar, waarmee hun totale aantal aldaar op 14 werd gebracht.

Op 1 oktober zullen de 250 luchtmachtmilitairen van de vliegbasis Volkel in Villafranca worden afgelost door collega's van de vliegbasis in Twente.

ERNSTIGE INCIDENTEN

Op 22 september heeft de NAVO na een reeks van beschietingen van VN-militairen in opdracht van generaal Rose in Sarajevo een luchtaanval uitgevoerd op Bosnisch Servische stellingen rondom de Bosnische hoofdstad.

Een anti-suijschutterteam werd door de Serviërs beschoten, waarbij een VN-militair verwond werd en later op de dag werd een Frans VN-voertuig beschoten. Daarbij werd een Franse VN-militair verwond. Volgens generaal Rose werd de Franse pantserwagen doelbewust aangevallen door de Bosnische Serviërs.

Nadat de Bosnische Serviërs conform de standaardprocedures een half uur van tevoren waren gewaarschuwd, voerden twee Britse Jaguar gevechtsbommenwerpers de aanval uit. Een Amerikaanse Fairchild A-10 bevestigde dat de aanval succesvol was geweest. Het doelwit was een Bosnisch-Servische T-55 tank, die zich in de twintig kilometer zone rond Sarajevo bevond. Deze veiligheidszone diende uiterlijk om 24.00 uur op 21 september al vrij te zijn van zware wapens.

Volgens de Bosnische Serviërs was de aanval slechts een kwartier van tevoren aangemeld en hadden de vliegtuigen hun doel gemist. Volgens een verklaring uit Pale zouden burgerdoelen zijn beschoten. De aanval zijn gevolgd op een reeks moslim-provocaties. De Bosnische Serviërs hebben bij monde van generaal Mladic aangekondigd dat zij zich het recht voorbehouden om op een door hen te kiezen plaats en tijdstip de NAVO-aanval te vergelden. Provocaties van VN-militairen in Gorazde en de Bihac-pocket werden gemeid.

Rusland ondersteunde de NAVO-actie ondanks vrees voor de gevolgen van NAVO-luchtacties in Klein-Joegoslavië. De kans bestaat dat dergelijke acties de oppositie tegen Milosevic opstelling ten opzichte van Bosnië versterkt. De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Warren Christopher, waarschuwde voor meer NAVO-luchtacties als de Bosnische Serviërs bestandsafspraken blijven schenden of VN-militairen aanvallen.

BALKAN

ALBANIË

In Albanië is een uittocht van bootvluchtelingen naar Italië, met name de regio Apulië, begonnen. De Italiaanse minister van buitenlandse zaken Martino bezocht Tirana voor overleg over maatregelen om deze uittocht tegen te houden. In Italië neemt de intollerantie ten opzichte van buitenlanders door de komst van steeds meer immigranten toe.

De bezorgdheid in Rome over de komst van Albanen werd vergroot door de cholera-epidemie die Albanië getroffen heeft. Op 15 september, toen de Albanese regering de cholera-epidemie officieel erkende, vertoonden reeds circa driehonderd Albanen symptomen van de ziekte. Er waren rond de dertig patiënten en zeven sterfgevallen.

Italië heeft als gevolg daarvan maatregelen genomen om de kans op een epidemie te verkleinen en de controle door de marine tussen Albanië en de regio Apulië verscherpt. Griekenland had zijn grens (2 posten) al gesloten en reeds preventieve hygiënische maatregelen genomen (in verband met een Turkse cholera-epidemie eerder dit jaar).

De spanningen tussen Albanië en Griekenland houden aan. Het informele beraad van de EU-ministers van buitenlandse zaken in Usedom heeft geen oplossing geboden. Centraal in het conflict staat de Griekse minderheid in Albanië, die volgens Griekenland 300.000 man sterk is en volgens Albanië slechts 60.000. Volgens de Albanen streeft een deel van de minderheid naar aansluiting van Zuid-Albanië bij Griekenland. De Albanese minister van buitenlandse zaken, Alfred Serriqi, zei dat geheime politie, regering en non-gouvernementele organisaties van Griekenland samenwerken om de soevereiniteit van Albanië te ondergraven en hekelde de vrijlating van de kolonel die anti-Berisha pamfletten uitstrooide boven het Albanese luchtruim.

Premier Papandreou beschuldigde op zijn beurt Albanië van het vernietigen van de Griekse minderheid. De rechtse oppositie in Griekenland klaagt onderwijl over een weinig krachtdadige reactie van de Griekse regering op

de uitkomst van het proces tegen de vijf leden van de Griekse minderheid en slaat steeds dreigender taal uit. Oppositieleider Evert zei dat de Albanese van niet-Griekse afkomst tot de laatste man moesten verdwijnen uit Griekenland. De minister van openbare orde, Papathemaelis, die verantwoordelijk is voor de uitzetting van circa 40.000 Albanese tot dusver, sloot zich bij hem aan.

De uitzettingen van Albanese gaan nog altijd door. In reactie op de kritiek over de slechte behandeling van de Albanese illegalen is een richtlijn voor het veiligheidspersoneel vervaardigd waarin het personeel verplicht wordt "vriendelijk en onberispelijk" op te treden. Net als bij de Macedonische kwestie bederven de Grieken hun gelijk, beginnen velen zich te realiseren. Men vreest dat de Griekse veto's, zoals tegen de lening van 35 mln ECU aan Albanië (zie infoscoop nr. 25), de EU beginnen te irriteren en dat Griekenland daarvan negatieve consequenties zal ondervinden.

Een nieuwe ronde beschuldigingen over en weer begon met een tournee van de Albanese premier Berisha door het gebied waar een Griekse minderheid woonachtig is om hen ervan te overtuigen dat de regering hen geen kwaad wil berokkenen. Hij veroordeelde extremisten en nationalisten, maar prees de minderheid en bood Griekenland opnieuw een dialoog aan.

In Gjirokastra liet hij zich in negatieve zin uit over het Servische en Griekse nationalisme, waartussen "geheime banden" zouden bestaan en die er op zijn gericht Albanië te benadelen. De Griekse ambassade werd opgedragen haar staf te verminderen met vier administratieve stafmedewerkers. Bij decreet besloot Berisha eerder dat er voor Grieken vanaf 21 september een visumplicht bestaat. Dit was een reactie op de Griekse maatregel om visa verleend voor 9 september ongeldig te verklaren.

Griekenland beschuldigde Albanië dezelfde dag van het vergroten van de spanning tussen de landen na een nieuwe veroordeling van een lid van de Griekse minderheid wegens verboden wapenbezit tot één jaar gevangenisstraf. Athene protesteerde ook tegen het instellen van een visumplicht voor Grieken. Tirana ontkende echter dat de grens werd gesloten voor Griekse staatsburgers en stelde dat het juist de Grieken zijn die de grens hebben gesloten voor Albanese.

In Athene speelt bij de spanningen met Tirana

op de achtergrond de vrees mee voor expansie van de Turkse invloed en 'omsingeling door islamitische staten'. Velen zijn echter van mening dat de Grieken met het huidige beleid de spanningen in de regio vergroten en hun buurstaten eerder in de Turkse invloedssfeer dwingen dan dat dit voorkomen wordt. De derving van inkomsten door de uitwijzing van Albanese gastarbeiders (die meer inkomsten voor Albanië produceren dan de totale export van dat land), het Griekse veto tegen hulp van de EU aan Albanië en het handelsembargo tegen Macedonië, brengen de buurstaten economisch namelijk aan de grond. Deze staten zijn dan gedwongen hulp te zoeken bij welk land zich dan ook aandient.

Ondertussen loopt de spanning tussen Athene en Ankara ook op. Op 20 september protesteerde Turkije tegen Griekenland als gevolg van een incident in de Egeïsche Zee. Een Griekse patrouilleboot opende het vuur op Turkse vissersboten, die zich volgens de Turkse autoriteiten tien mijl van de Griekse kust bevonden en volgens de Griekse autoriteiten slechts enkele mijlen. De Turkse autoriteiten waarschuwden voor ernstige gevolgen en zagen in het incident een bevestiging van hun vrees voor de door Griekenland aangekondigde unilaterale uitbreiding van territoriale wateren van 6 tot 12 mijl. Turkije had eerder verklaard dat het deze uitbreiding als een casus belli zou beschouwen.

GEBEURTENISSEN IN RWANDA/BURUNDI/ZAIRE
van 7 september t/m 26 september 1994
-EEN SAMENVATTING-

---

101 MIDCie
sectie Afrika

Vdg

PROLOOG

Na de moord op de presidenten van Rwanda (Habyarimana) en Burundi (Ntaryamira) op 6 april 1994 brak in Rwanda de strijd tussen Hutu's en Tutsi's uit. Terwijl de moord op leden van de Tutsi-stam door de presidentiële wacht in volle gang was, veroverde het Rwandese Patriotisch Front (RPF) langzamerhand het grootste deel van het Rwandese grondgebied. Jaren van opgebouwde spanning tussen beide groepen ontladden zich in een massale moordpartij.

Naarmate de burgeroorlog voortduurde nam de vluchtelingenstroom toe. Aanvankelijk bestond deze stroom voornamelijk uit Tutsi's, later voornamelijk uit Hutu's. Zij zijn uitgeweken naar Tanzania, Burundi en vooral Zaire. Daar bevindt zich de grootste concentratie vluchtelingen in het gebied rondom Goma.

Eind juni trokken Franse troepen de grens van Zaire over om een veiligheidszone, in het zuidwesten van Rwanda, in te stellen. Deze veiligheidszone werd eind augustus overgedragen aan een VN-vredesmacht bestaande uit Afrikaanse eenheden.

Het beleid van de VN was tot nu toe gericht op het zo snel mogelijk laten terugkeren van de vluchtelingen. Geruchten over moorden op teruggekeerde Hutu's werden zoveel mogelijk afgedaan als incidenten. Nu blijkt dat het RPF bewind wel heeft aangezet tot wraakacties op de Hutu's, hebben de VN en de UNHCR (de VN-tak die zich bezig houdt met vluchtelingen), het beleid moeten bijstellen. De Hutu's worden niet meer aangemoedigd terug te gaan naar Rwanda.

HUMANITAIRE HULP

---

14 september - De hulporganisatie Care Deutschland (niet-militair) heeft veel kritiek gekregen van de UNHCR en van de Duitse militaire hulpverleners. Gebrek aan ervaring zou de reden zijn dat Care Deutschland op langzame, weinig doeltreffende en geldverspillende wijze diensten probeert te verlenen.

Voortaan wil de UNHCR alleen nog met de organisatie samenwerken op voorwaarde dat Care Deutschland toezigt alleen opgeleide hulpverleners in te zetten (geen goedwillende amateurs), de verblijfsduur van de hulpverleners verlengt (nu is die vaak slechts twee weken) en geen eigen initiatieven meer neemt. Na personeelwisselingen bij Care Deutschland is dit toegezegd.

15 september - Ondanks eerdere toezeggingen, hebben de Zairese autoriteiten nog steeds de Hutu-milities in de kampen bij Bukavu en Goma niet ontwapend. Evenmin neemt de corruptie onder de Zairese soldaten af. Een nieuw dieptepunt werd bereikt toen Zairese soldaten het begraven van lijken bemoeilijkten omdat ze de grafdelvers geld wilden afpersen.

Voor 1 oktober moet een plan gereed zijn om circa 16.000 Hutu-milities en familie over te brengen van kampen bij Goma naar andere kampen in het binnenland van Zaire op 150 kilometer van de Rwandese grens.

De Hutu-milities zijn met de verhuizing akkoord gegaan op voorwaarde dat ze betere leefomstandigheden zouden krijgen en extra hulp. De VN werkt mee aan de verhuizing op voorwaarde dat de Hutu's hun uniform uitdoen

en in burger naar de nieuwe kampen gaan.

Dat de VN rekening houdt met een langdurig verblijf blijkt uit de uitbouw van het stenen bankgebouw in Goma waar de VN haar hoofdkwartier heeft.

HERGROEPERING VAN HET VOORMALIGE REGERINGSLEGER

---

medio september - Her en der duiken berichten op die aangeven dat het voormalige regeringsleger zich opmaakt voor een nieuwe strijd.

23 september - Terwijl de ogen vooral gericht waren op de activiteiten van het voormalig regeringsleger in de Zairese kampen bij Goma en Bukavu, zijn de gevechten nu opgelaaid aan de grens met Tanzania. Hutu's van de Interahamwe-militie steken vanuit het kamp Ngara in Tanzania regelmatig de grens over.

De VN heeft 120 Canadese en Australische militairen naar het gebied overgebracht. Rond 1 oktober worden nog enkele honderden Tunesische soldaten verwacht.

Algemene verwachting is dat het voormalige regeringsleger medio oktober een tegenoffensief zal inzetten. Daarbij zullen de Hutu-milities in de kampen in Zaire en de milities die zich nog altijd in de voormalige Franse veiligheidszone bevinden weer actief worden.

ZAIRE

Het gerucht dat de Zairese president Mobutu willens en wetens de Hutu-milities op zijn grondgebied laat hergroeperen en een verzetsbeweging laat ontwikkelen wordt steeds sterker.

Mobutu is sinds het eind van de Koude Oorlog in een politiek isolement geraakt. Ontwikkelingshulp is opgeschort, hem is de toegang tot de VS, België en Frankrijk ontzegd, Zaire is uit de Conferentie van Francofone landen (een soort Franstalige commonwealth)

gezet. De opvang van vluchtelingen gaf hem de mogelijkheid hieruit los te komen. België, Frankrijk en de VS zagen zich al genoodzaakt de samenwerking weer te starten. Nu is ook een delegatie van de Wereldbank in Zaire op bezoek geweest. Mobutu zou nu proberen het diplomatieke voordeel ten volste uit te buiten.

Op zeker vier manieren kan Mobutu voordeel hebben bij de aanwezigheid van de vluchtelingen in zijn land. Op het gebied van de buitenlandse politiek kan hij zich nu opwerpen als bemiddelaar in het conflict en zo zijn diplomatiek isolement verbreken. De verzetsbeweging op zijn grondgebied geeft hem meer macht in de regio.

Op het terrein van de binnenlandse politiek zijn er andere voordelen. Buitenlandse druk heeft Mobutu gedwongen tot een democratiseringsproces dat moet uitmonden in vrije verkiezingen. De kieswet stelt dat verkiezingen pas kunnen plaats vinden na een volkstelling. Een dergelijke telling is nu onmogelijk. Dit geeft Mobutu de mogelijkheid om de verkiezingen uit te stellen. Tenslotte bevinden de vluchtelingenkampen zich in een deel van Zaire waar de controle van de regering in Kinshasa maar zeer gering is. De etnische minderheden die in de buurt van Goma wonen (de Hundes en de Nyangas) voeren sinds lange tijd oppositie tegen Mobutu. Door de instroom van de Rwandese vluchtelingen zou de etnische spanning verder oplopen. De autonomie die de regio in de praktijk heeft opgebouwd, zou Mobutu nu weer kunnen indammen. Een dergelijk beleid heeft Mobutu ook gevolgd in een ander Zairees onrustgebied: Shaba.

RWANDA

Ook twijfelt men steeds meer eraan of de Rwandese regering wel werkelijk alle vluchtelingen wil terug hebben. Rwanda is het dichtstbevolkte Afrikaanse land. Bij terugkeer zou een nijpend gebrek aan woningen ontstaan. De lijst van de Rwandese regering met 30.000 à 100.000 namen van mensen die terecht moeten staan voor hun daden tijdens de genocide dit voorjaar zou wel eens een effectieve afschrikking voor de terugkeer kunnen blijken.

23 september - Een VN-rapport stelt de regering van Rwanda rechtstreeks verantwoordelijk voor de wraaknemingen tegen teruggekeerde Hutu's. Het beleid van de VN moet worden aangepast.

BURUNDI

---

10 september - De Frodebu-partij (in meerderheid Hutu's) sluit een akkoord met de verschillende oppositiepartijen (met name Tutsi's). Hoewel de Frodebu de laatste verkiezingen in juni 1993 gewonnen heeft, zullen de Tutsi's nu 45% (voorheen 40%) van de ministeriële posten gaan bezetten. Het nieuwe staatshoofd is een Hutu, de premier zal Tutsi zijn.

11-12 september - In het noorden van Bujumbura vindt strijd plaats tussen extreme Hutu's (Palipehutu) en regeringstroepen.

In de eerste helft van september zijn 255 mensen ongekomen bij gewelddadigheden in Burundi. Het valt te bezien of het nieuwe akkoord rust kan brengen.

Een andere reden tot bezorgdheid vormt de voormalige Minister van Binnenlandse Zaken Léonard Nyangoma. Uit protest tegen de machts-deling tussen Hutu's en Tutsi's is hij begin dit jaar in vrijwillige ballingschap getreden. Na een verblijf in België bevindt hij zich nu in Bukavu (Zaire) waar hij probeert Rwandese milities te rekruteren om gewapenderhand zijn zin door te drijven.

ONDERZOEK GENOCIDE

---

11 september - Karen Kenny, hoofd van het VN onderzoeksteam naar de slachting in Rwanda, neemt ontslag. Naar verluidt omdat haar team onvoldoende personeel, onvoldoende financiële middelen en onvoldoende materieel heeft. Tot nu toe zijn 25 waarnemers toegezegd, slechts 10 zijn er medio september ter plaatse.

Ook de hoge commissaris voor de mensenrechten José Ayaia Lasso pleit nu voor

het zenden van zo'n 150 waarnemers naar Rwanda. De donorlanden zijn echter zeer traag bij het verstrekken van geld voor deze actie.

16 september - President Pasteur Bizimungu van Rwanda brengt een bezoek aan Nederland, zijn eerste buitenlandse bezoek, om deel te nemen aan een internationale conferentie over Rwanda. Tijdens zijn toespraak kritiseert hij de trage reactie van het Westen als het gaat om de berechting van de verdachten van de genocide. Bij uitblijven van een internationale berechting neemt de RPF steeds meer eigen initiatief. Tussen 5 en 15 september zijn zo'n 2000 mensen door de RPF opgepakt.

Tevens kritiseert Bizimungu de druk die er op Rwanda gelegd wordt om een zogenaamde etnische democratie op te richten (waarbij Hutu's en Tutsi's de macht delen). Volgens Bizimungu moet een meerderheid niet door etnische solidariteit ontstaan, dat vergroot slechts de tegenstellingen. Een mens is in eerste instantie een individu en niet een Hutu of Tutsi. De Hutu Bizimungu vertegenwoordigt een regering die met name door Tutsi's wordt gesteund.

20 september - Van Amerikaanse zijde is een voorstel gekomen om de berechting van verdachten van de genocide door hetzelfde tribunaal te laten verrichten als dat zich bezig houdt met de vervolging van de oorlogsmisdadigers uit het voormalige Joegoslavië.

RED MERCURY - deel 2

door vdg

In de vorige Infoscoop heeft u kennis kunnen maken met een unieke en uiterst geheime verbinding genaamd 'Red Mercury'. Deze verbinding zou mogelijk de productie van kernwapens vereenvoudigen. Red Mercury (RM) is zelf geen conventionele explosieve stof, maar het treedt op als energiebron en kan als zodanig blijkbaar een kernfusie reactie op gang brengen. Dit zou kunnen leiden tot de vervaardiging van kleine kernbommen van twee tot vier kilo. Hoewel de westerse regeringen en inlichtingendiensten het bestaan van RM (officieel) ten zeerste betwijfelen, zijn een aantal prominente westerse wetenschappers ervan overtuigd dat RM echt bestaat en het non-proliferatie verdrag bedreigt. In deze Infoscoop leest u deel 2 van een bewerkte versie van het artikel uit International Defense Review (vol. 27, juni 1994): de werking van Red Mercury.

De bereiding en karakteristieken van kwik-antimoon-oxide werden voor het eerst beschreven in 1968 door de Amerikaanse chemicus A.W. Sleight. Hij bereidde kwik-antimoon-oxide door gedurende 2 dagen antimoonsesquioxide (Sb_2O_3) en kwikoxide (HgO) bij $500\text{ }^\circ\text{C}$ te verhitten in een zuurstofatmosfeer. De dichtheid van de ontstane stof was 9.02 gr/cm^3 . Behalve het artikel van Sleight is slechts één ander artikel over kwik-antimoon-oxide bekend in de open literatuur (Russische wetenschappers, 1992). Het gebrek aan publiciteit impliceert militaire interesse in deze verbinding.

Volgens een Russische informant wordt RM gemaakt door kwik-antimoon-oxide op te lossen in kwik in ongeveer gelijke molaire verhouding. Dit amalgaam (een oplossing van een stof in kwik) wordt afgesloten in een container en gedurende 20 dagen bestraald in een kernreactor. Eén van de Russische productiecentra gebruikt hiervoor een snelle neutronen reactor met een vermogen van 5 miljoen Watt! Zes containers, met ieder 40 gram amalgaam, worden tegelijkertijd bestraald. Het amalgaam wordt door de bestraling in de

reactor verhit tot ongeveer $500\text{ }^\circ\text{C}$. Het overtollige kwik wordt afgedampt als de containers uit de reactor verwijderd zijn. Het resultaat is een kersenrood polymeer met een honing- of gel-achtige samenstelling. Een succesvolle synthese van RM is alleen mogelijk wanneer zeer zuivere uitgangsstoffen gebruikt worden. Verder moeten waarschijnlijk één of meerdere speciale chemicaliën als katalysator en modifier toegevoegd worden.

Er worden diverse soorten RM geproduceerd. De verschillen hebben vooral betrekking op de hoeveelheid kwik-antimoon-oxide en kwik die in het oorspronkelijke amalgaam gebruikt worden. De verschillende vormen RM zijn te herkennen aan de coderingen: RM 20/20, RM 16/24, RM 18/22. RM 20/20, gemaakt uit amalgaam met gelijke molaire hoeveelheden kwik en kwik-antimoon-oxide, wordt gebruikt voor de productie van kernwapens. De productie vindt plaats in militaire fabrieken (o.a. Krasnoyarsk-26 in Zhelenogorsk en Penza-19 in Zarechniy). Op dit moment kan er ongeveer 60 kilo RM per jaar geproduceerd worden.

Om de gel te kunnen gebruiken in kernspleitwapens moeten er actiniden (verzamelnaam voor elementen uit het periodiek systeem waartoe o.a. uranium en plutonium behoren). Hoe deze actiniden toegevoegd worden en details omtrent de typen en hoeveelheden isotopen zijn zwaar bewaakte geheimen. De actiniden kunnen eenvoudigweg opgelost worden in de gel of plutonium kan worden toegevoegd en bestraald worden in de kernreactor. Het plutonium kan dan neutronen opvangen en door radioactief verval een aantal actiniden opleveren. Het is waarschijnlijk dat de actiniden covalent gebonden zijn aan RM. Waarschijnlijk bestaan de actiniden in RM voornamelijk uit californium-252, americum-243 en berkelium. Californium-252, een neutronenbron, is het belangrijkste. De hoeveelheid actiniden in RM is ongeveer 10-15 microgram per kilo. De dichtheid van RM 20/20 met actiniden is ongeveer 13,9 gram per kubieke centimeter.

De RM gel kan een tijdje opgeslagen worden

voordat de actiniden toegevoegd worden; de gel kristalliseert bij -37 °C. Wanneer de actiniden zijn toegevoegd heeft RM een 'levensduur' van 30 dagen. De beperkte levensduur is het gevolg van de vervuiling van RM door afvalprodukten die ontstaan bij het radioactief verval van de actinide isotopen. Deze vervuilingen kunnen langs chemische weg verwijderd worden, maar het proces daarvoor is gecompliceerd.

Het doel van de bestraling van het kwik-antimoon-oxide amalgaam is het breken van de chemische bindingen in de kristalstructuur en het veranderen van de massa's van de isotopen. Opname van neutronen zet de stabiele isotopen van kwik, antimoon en zuurstof om in radioactieve isotopen met een halfwaardetijd van ongeveer twee dagen. Dit proces zorgt ervoor dat de uitgangsstoffen nauwelijks nog neutronen op kunnen nemen, waardoor de effectiviteit in kernwapens toeneemt. De (ongewenste) absorptie van hoog-energetische en thermische neutronen wordt gereduceerd tot respectievelijk 20 en 15 procent.

In een modern kernsplijtwapen (zie linkerfiguur) wordt een bol plutonium van 3 tot 4 kilo gebruikt als splijt materiaal. Daar omheen zit een beryllium mantel om neutronen, die ontsnappen uit het plutonium tijdens het splijten, terug te kaatsen in het plutonium. Vervolgens volgt een laag uranium om het plutonium bijeen te houden tijdens de explosie en zo een vroegtijdig desintegratie van het splijtmateriaal te voorkomen. Hierdoor ontstaat een grotere efficiëntie en een grotere explosieve opbrengst.

De uranium mantel wordt omgeven door conventionele explosieven (meestal op basis van plastic gebonden explosieven zoals Semtex of HMX). De explosie van deze explosieven leidt tot een bolsymmetrische schokgolf die het plutonium samendrukt tot een super-kritische massa. Hierbij wordt de dichtheid van het plutonium ongeveer verdubbeld, waardoor een kernsplijtreactie op gang wordt gebracht. Op het moment dat het plutonium maximaal is samengedrukt, wordt een stoot neutronen in het plutonium geïnjecteerd met behulp van een neutronenkanon. Deze neutronen initiëren de kettingreactie (kernsplijtreactie).

In een kernsplijtwapen waarin RM gebruikt wordt, zijn een aantal capsules RM ingebouwd in de conventionele explosieven. Er wordt ongeveer 1 kilo RM gebruikt, verdeeld over 3 capsules. Deze capsules zijn uniform verdeeld over de conventionele explosieven rondom het

plutonium. Tijdens de explosie wordt RM geïnjecteerd in het plutonium.

RM kan een aantal verschillende functies hebben. Het kan optreden als reflector van neutronen, daarbij de rol overnemend van het beryllium. Tot nu toe kan over de exacte rol van RM slechts gespeculeerd worden. Waarschijnlijk is wel dat een wapen of bom uitgerust met RM een neutronen bom is, met een sterk verhoogde neutronen opbrengst. Verder kan RM gebruikt worden in kernfusiebommen. In de figuur ziet u hoe een dergelijke bom opgebouwd zou kunnen zijn. De schokgolf drukt RM en tritium en deuterium samen. De energie die vrijkomt uit het RM is zo hoog dat een kernfusiereactie op gang gebracht kan worden. Zoals reeds in het vorige artikel gemeld vormen vooral deze laatste soort bommen een ernstige bedreiging.

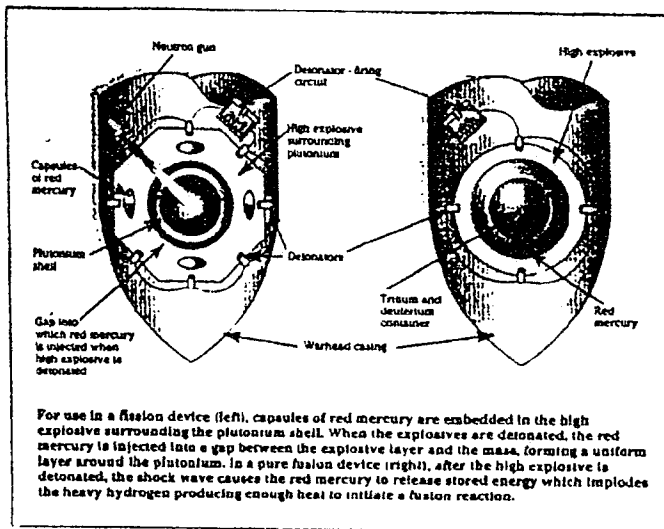
Er zijn weinig concrete bewijzen dat RM geëxporteerd en gesmokkeld wordt uit de voormalige Sovjet Unie. RM kan voor 300.000 doll. r per kilo gekocht worden op de door de Russische maffia gecontroleerde zwarte markt. De belangrijkste afnemers zijn Israël, Irak, Libië, Iran en Pakistan. Kopers van RM huren Russische experts om hen te assisteren bij het gebruik van RM in kernwapens. Wapens met lage opbrengst (zowel pure kernfusiewapens als splijt wapens met verhoogde neutronenopbrengst) kunnen clandestien getest worden in ondergrondse grotten.

Het vooruitzicht dat terroristen in de nabije toekomst kunnen beschikken over pure kernfusiewapens is weinig hoopgevend. Vooral omdat deze wapens erg klein zijn (zowel in gewicht als afmeting) zijn ze aantrekkelijk voor terroristen.

Ondanks de overduidelijke bewijzen voor het bestaan van RM (inclusief uitspraken van Russische politici en wetenschappers) blijven westerse regeringen volhouden dat de berichten onjuist zijn en onderdeel zijn van een nieuw soort koude oorlog. Het is onduidelijk waarom de regeringen (m.n. de Amerikaanse) deze houding aannemen. Misschien willen ze niet toegeven dat de Russen met deze nieuwe technologie een enorme voorsprong genomen hebben op het westen. Of ze willen president Jeltsin niet beledigen door te beweren dat hij het toelaat om strategisch materiaal uit Rusland te exporteren. Het kan ook zijn dat de houding van de regeringen vooral bedoeld is om de aandacht van RM af te leiden. Echter gezien de ernstige consequenties van een bloeiende handel in RM is het verstandiger als het Westen de

feiten onder ogen ziet en zich niet langer verschuilt.

COLOFON

INFO-SCOOP

Is een tweewekelijkse uitgave van

101 MIDCie
Simon Stevinkazerne
MPC 13 D
Postbus 9012
6710 HC Ede

Telefoon:

ptt 08380 - 83056
mdtn 678 - 3056
fax 678 - 3057

Redactie:

maj [REDACTED]
kap [REDACTED]
tint [REDACTED]

Vormgeving:

101 MIDCie

INFO-SCOOP wordt verzonden aan de secties 2 van bataljons en brigades alsmede al die onderdelen van de krijgsmacht welke functioneel belang hebben bij actuele informatie.

Zij die INFO-SCOOP nog niet ontvangen maar dit wel wensen kunnen hierover contact opnemen met 101 MIDCie op bovenstaand telefoonnummer onder opgaaf van redenen waarom zij INFO-SCOOP wensen te ontvangen.